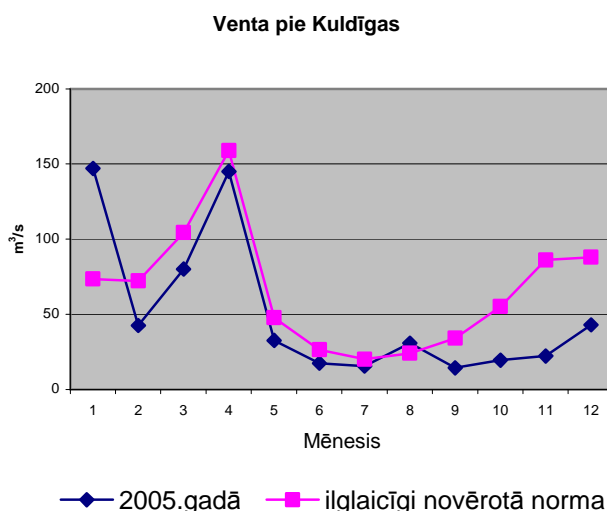
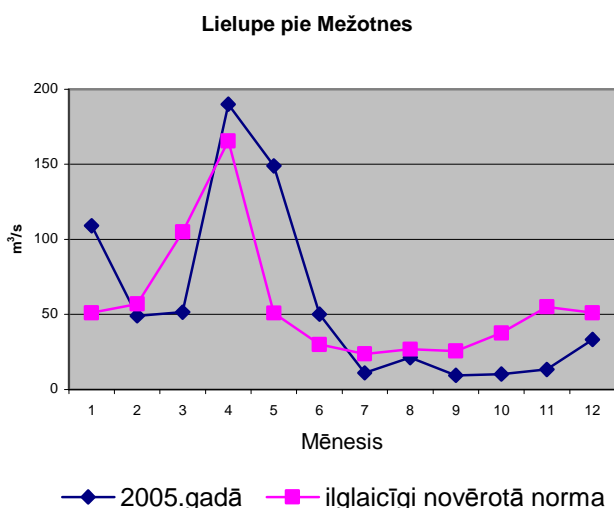
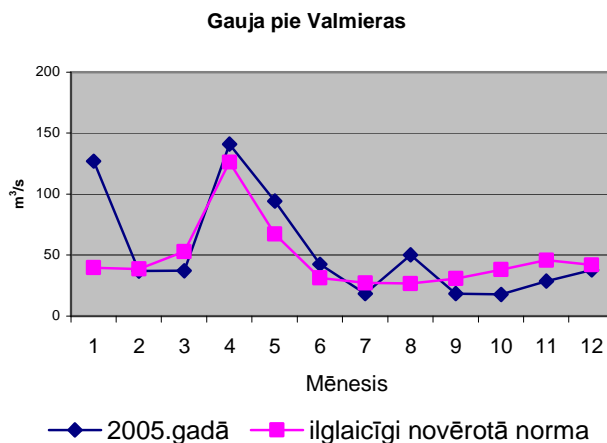
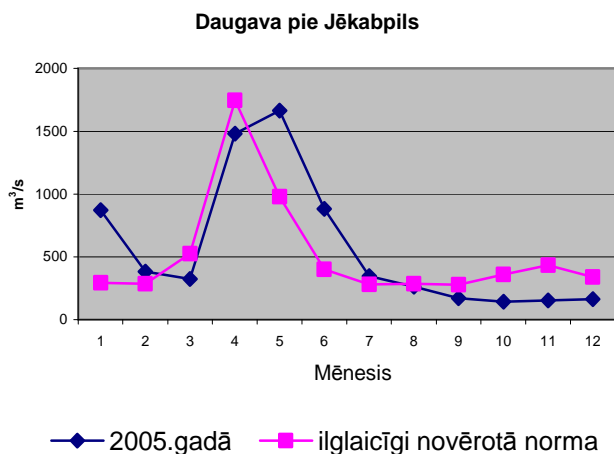

Hidroloģisko apstākļu raksturojums

Gada hidroloģiskie apstākļi raksturoti lielākajās Latvijas upēs, kas lielā mērā atspoguļo situāciju attiecīgajā sateces baseinā kopumā.

2005. gadā Daugavas notece bija **114 %**, Gaujas – **105 %**, Salacas – **130 %**, Lielupes– **95 %** un Ventas – **75 %** no ilggadīgi novērotās normas. Kā redzams, upju notece ir bijusi atšķirīga Latvijas rietumu un centrālajā daļā un austrumu daļā.

Sakarā ar silto janvāri, jo īpaši mēneša pirmajā pusē, un biežām lietavām, kas veicināja sniega kušanu, ūdens līmenis lielākajās upēs paaugstinājās par 1-3 m. Visas upes, ieskaitot Daugavas augšteci, atbrīvojās no ledus. Neparasti augsta bija arī ūdens temperatūra – janvāra vidū Vidzemes un Latgales upēs ūdens bija 2 – 3 °C, bet Zemgales un Kurzemes upēs 3 – 5°C silts.

1.attēls. Caurplūduma dinamika lielākajās Latvijas upēs.

Minētie apstākļi janvārī noteica neraksturīgi lielu noteci – ūdens caurplūdums 2 - 3 reizes pārsniedza ilglaicīgi novēroto normu (1.att.). Savukārt 2005.gada rudenī un ziemā upju notece bija zemāka nekā ilggadīgi novērotā norma, jo īpaši Ventas un Lielupes sateces baseinos.

2004./2005. gada ziemā **ledus veidošanās** Latvijas upēs norisinājās divas reizes. Pirmo reizi ledus sega pārklāja upes jau novembra 3 dekādē. Janvāra pirmajā pusē ledus izkusa, Stabils sala periods atkal iestājās tikai janvāra otrajā pusē; otrās dekādes beigās sākās vižņu iešana, savukārt ledus sega izveidojās janvāra beigās un februāra sākumā. Tā kā arī marta pirmajā pusē pieturējās nepārtraukts sala periods, tā laikā ledus biezums vēl pieauga par 5 – 10 cm.

Tā kā kopumā marts bija vidēji par $\sim 3^{\circ}\text{C}$ aukstāks nekā parasti, tad **ledus iešana** Latvijas rietumu daļas upēs sākās 16-18 dienas, bet centrālās un austrumu daļas upēs pārsvarā 10-12 dienas vēlāk par vidējiem ilggadējiem termiņiem, attiecīgi aprīļa sākumā un aprīļa pirmās dekādes beigās.

Pateicoties tam, ka 2005. gada ziemā ledus pārsvarā izkusa uz vietas un ūdens līmenis tā uzplūšanas laikā bija samērā zems, bīstami ledus sastrēgumi un plaši applūdumi neveidojās. Izņēmums bija Jēkabpils – Pļaviņu posms Daugavā, kur ledus un vižņu sablīvējumi veidojās jau kopš aizsalšanas perioda. Sastrēgumi veidojās arī pie Zeļķiem un Pļaviņām.

Pavasara palu augstākie ūdens līmeņi Vidzemes upēs bija tuvu normai. Tikai Daugavā pie Jēkabpils maksimālais ūdens līmenis pārsniedza vidējo palu līmeni par 27 cm, bet Piedrujas – Jersikas posmā tas bija 40 – 140 cm zemāks par normu. Ventā palu maksimuma laikā ūdens līmenis bija 2,20 – 2,40 m zemāks par normu, kas atbilst zemākajiem pavasara palu līmeņiem ilggadējā periodā.

Valsts centrālās un austrumu daļas upēs pavasara palu krišanos pārtrauca straujš lietuss ūdens uzplūdiens, kas vairākās upēs, piemēram, Daugavā, Dubnā un Amatā pārsniedza sniega kušanas ūdeņu radītos pavasara palu maksimumus. Uzplūdienu laikā līdz 15-16. maijam ūdens līmenis Daugavā cēlās par 2 – 4 m, izraisot zemāko palieņu applūšanu. Pārplūda arī mazās Latgales upes Dubna, Oša un Dviete.

Ja lielākajās Latvijas upēs maksimālais **ūdens caurplūdums**, atbilstoši ilggadīgajai normai, ir novērots aprīlī, tad Daugavā tas tika reģistrēts maijā.

Augusts bija lietains, līdz ar to kopējais nokrišņu daudzums šajā mēnesī daudzās vietās pārsniedza ilglaicīgi novēroto normu - Daugavas baseinā Latvijas teritorijā 176 % no normas, Aiviekstes – 157 %, Gaujas – 147 %, Salacas – 193 %, Lielupes - 128 %, bet Ventas - 139 % no normas. Ilgstošais, stiprais lietus visvairāk ietekmēja Vidzemes un Latgales mazās upes. Tā, piemēram, Lielajā Juglā ūdens līmenis paaugstinājās par 4,67 m, pārsniedzot pavasara palu augstāko ūdens līmeni.

Stabils vasaras mazūdens periods Latvijas upēs faktiski bija vērojams, sākot ar septembri, kad pieturējās zemi ūdens līmeņi ar nelielām svārstībām, jo īpaši Lielupē. Šajā laikā Lielupē ūdens temperatūra bija $1,5 - 2^{\circ}\text{C}$ augstāka par normu. Bagātīgā veģetācija upē ievērojami samazināja ūdens plūsmu. Tā, piemēram, Lielupē pie Mežotnes vidējais ūdens caurplūdums septembrī bija tikai $7,9 \text{ m}^3/\text{s}$ (20 % no normas), bet ilglaicīgi novērotā norma ir $26,2 \text{ m}^3/\text{s}$. Vasaras mazūdens periods Lielupē turpinājās arī oktobrī. Situācija būtiski uzlabojās tikai oktobra trešajā dekādē.

Arī pārējās Latvijas upēs vasaras mazūdens periods turpinājās oktobrī. Daudzās vietās minimālie ūdens līmeņi bija zemāki par vasaras ilggadējiem vidējiem līmeņiem, tomēr tie bija augstāki par absolūtajiem minimumiem bezledus periodā.

2005./2006.gada ziemā pirmatnējās ledus formas – piesalas, vizmas un vižņi parādījās decembra pirmās dekādes sākumā, kas valsts austrumu un centrālo rajonu upēs ir apmēram nedēļu vēlāk par vidējiem ilggadējiem termiņiem, bet rietumu daļā tuvu tiem. Tā kā upju notece bija mazāka par normu, jau pie neliela sala Lielupē, Aiviekstes un Daugavas lēnākajos posmos, kā arī Ventas lejtecē izveidojās nepilna ledstāve. Decembra otrajā dekādē atkušņa un lietus ietekmē ledus sega daudzviet izkusa. Ledus veidošanās atsākās otrās dekādes beigās. Trešās dekādes beigās ledus sega ar lāsmeņiem izveidojās arī Gaujā. Decembra beigās upes pārsvarā klāja ledus sega ar lāsmeņiem, straujākos posmos turpinājās vižņu iešana. Ledus upēs bija nevienmērīgs un plāns.